

Keurusselän ympäristön- ja terveydensuojelutoimiston valvontasuunnitelma vuosille 2025–2028

Keurusselän ympäristölautakunta 18.12.2024

Sisältö

1 Johdanto.....	3
2 Yhteistoiminta-alueen ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö	4
2.1 Toimintaympäristö	4
2.2 Yksikön resurssit ja niiden jakautuminen vuonna 2025	4
2.3 Koulutus	5
2.4 Tiedonhallintajärjestelmät	5
2.5 Viestintä	6
2.6 Valvonnan kustannukset ja maksullisuus.....	6
2.7 Erityis- ja häiriötilanteet ja niihin varautuminen	6
2.8 Näytteenotto ja laboratoriot	7
3 Valvonnan toimialat.....	7
3.1 Elintarvikevalvonta	7
3.2 Terveysturvajärjestelmä	9
3.3 Tupakka- ja lääkelain valvonta.....	12
3.4 Eläinlääkintähuolto	13
4 Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.....	13
5 Liitteet	14
Liite 1 Valvontakohteiden lukumäärä ja suunniteltu tarkastusmäärä 2025	14
Liite 2 Eläinlääkintähuollon suunnitelma 2025	14

1 Johdanto

Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä, jonka tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy.

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö velvoittaa kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva kunnan valvontasuunnitelma siten, että valvonnassa otetaan huomioon toiminnan riskit ja että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Valvontasuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa. Valvontasuunnitelma tai sen päivitys on hyväksyttävä toimitelmässä ja toimitettava Aluehallintovirastoon suunnitelmakautta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Kunnan suunnitelmassa otetaan huomioon valtakunnallinen keskusvirastojen yhteinen valvontasuunnitelma sekä toimialakohtaiset keskusvirastojen laatimat suunnitelmat

- Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2025–2028
- Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2025-2028
- Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2025–2028
- Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2025–2028
- Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO) 2015–2025

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajansuojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukainen säännöllinen valvonta on toiminnanharjoittajille maksullista. Kunnan on perittävä valvontamaksut. Valvontamaksuja voidaan periä siten, että ne kattavat enintään valvonnasta aiheutuneet kustannukset. Maksuja peritään kunnan hyväksymän taksan mukaisesti. Valvontasuunnitelman perusteella toiminnanharjoittajat voivat ennakoida valvontamaksun suuruuden.

Keurusselän ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma ja maksutaksa ovat nähtävillä [Keuruun kaupungin](#) internetsivuilla.

2 Yhteistoiminta-alueen ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö

2.1 Toimintaympäristö

Keurusselän ympäristön- ja terveydensuojelutoimiston toiminta-alueeseen kuuluu Keuruu, Kuhmoinen, Jämsä, Mänttä-Vilppula, Ruovesi ja Virrat. Aukkaita alueella on n. 50000. Keuruu toimii yksikön isäntäkuntana, jossa ympäristöterveydenhuolto kuuluu elinvoima- ja asuinympäristön toimialaan. Toiminnanjärjestämisestä vastaa Keurusselän ympäristölautakunta, jossa on edustus jokaisesta valvonta-alueelle kuuluvasta kunnasta. Valvontayksikkö tekee yhteistyötä eri viranomaisistahojen kanssa sekä yhteistoiminta-alueiden kuntien sekä valtakunnallisten keskusvirastojen kanssa. Paikallisesti tärkeitä yhteistyötahoja ovat kuntien rakennusvalvonta sekä tekniset tilapalvelut, ympäristönsuojelu, terveydenhoito, pelastustoimi sekä vesihuolto sekä ely-keskukset. Valtakunnallisesti valvontaa ohjataan Ruokaviraston sekä Valviran taholta. Poliisi tukee tarvittaessa kaikkia valvonnan osa-alueita, mutta eläinsuojelun osalta yhteistyö on erityisen tiivistä. Valvonta-alueemme sijaitsee Keski-Suomen ja Pirkanmaan maakunnan alueella. Tämän vuoksi yhteistyötä tehdään myös molempiin maakuntiin niin terveydenhuollon kuin myös ympäristöterveydenhuollon muiden yksiköiden kanssa. Toimintaympäristöä ovat valvonta-alueella olevat valvontakohteet, toimitilat ja muut alueet ja paikat, joissa valvontaa tehdään. Valvonta-alueellamme on toimistotiloja ympäristöterveydestarkastajille Keuruulla, Jämsässä, Vilppulassa ja Virroilla. Eläinlääkinnällä on toimitilat jokaisessa yhteistoiminta-alueen kunnassa. Praktikkoeläinlääkäreitä lukuun ottamatta suuri osa työstä hoidetaan kotitoimistoista tai muista etätyöpaikoista käsin.

2.2 Yksikön resurssit ja niiden jakautuminen vuonna 2025

Keurusselän ympäristölautakunnan alaisena toimivan Keurusselän ympäristön- ja terveydensuojelutoimiston tehtäviin kuuluu ympäristöterveydenhuolto ja ympäristönsuojelu.

Ympäristöterveydenhuollon henkilöstövahvuuteen kuuluu ympäristöterveyspäällikkö, vastaava ympäristöterveydestarkastaja, 8 ympäristöterveydestarkastajaa ja seitsemän kaupungineläinlääkärinä, valvontaeläinlääkärinä ja kaksi toimistosihiteeriä. Ympäristöterveydenhuollon tehtäviin on käytettävissä yhteensä 19,3 htv.

Valvontakohteiden määrä ja valvontaan tarvittavat toimialakohtaiset resurssit on arvioitu vuodelle 2025. Suunnitelmallisen valvonnan osuus on noin puolet kaikesta valvontaan käytettävistä voimavaroista.

Seuraavassa taulukossa on esitetty toimialoittain ympäristöterveyden kokonaishenkilövoimavarat. Valvonnassa henkilöstön erikoistumiseen perustuva työnjako on käytössä ja työnjakoa on tarkistettu tarvittaessa lainsäädäntömuutoksia vastaavaksi. Työnjaon arviointiin vaikuttaa valvontakohteiden määrät, riskinarvioinnin

perusteella saatu tarkastustarve sekä valvonnan kattavuuden varmistaminen eri toimialoilla. Työnjakoa tarkistetaan tarpeen mukaan.

Resurssijakauma Keurusselän ympäristön- ja terveydensuojelutoimistossa toimialoittain 2025.

Virkanimike	Vastuualue	Henkilötyövuodet
Ympäristöterveyspäällikkö	Ympäristöterveydenhuollon johtaminen	1,0
Ympäristöterveystarkastajat, 9 henkilöä, joista yksi vastaava ympäristöterveystarkastaja	Terveydensuojeluvalvonta	5,5
	Tupakka ja lääkelainvalvonta	0,1
	Elintarvikevalvonta	3,4
Eläinlääkärit, 8 henkilöä	Eläinlääkäripalvelut	6,0
	Eläinten terveyden valvonta	0,1
	Sivutuotevalvonta	0,1
	Eläinten hyvinvoinnin valvonta	1,2
	Eläinten tunnistaminen ja rekisteröinnin valvonta	0,1
Avustava henkilökunta, toimistosihteerit, 2 henkilöä	Hallinto	1,8
Yhteensä käytettävissä oleva henkilöstö		19,3

2.3 Koulutus

Keurusselän ympäristön- ja terveydensuojelutoimiston henkilöstölle laaditaan koulutussuunnitelma vuosittain edellisen vuoden loppuun mennessä.

Koulutussuunnitelma on suuntaa antava, sillä tarkka koulutustarjonta selviää aina kunkin vuoden kuluessa. Koulutukseen varataan vuosittain talousarvioehdotuksessa määräraha erikseen eläinlääkintähuoltoon ja muuhun ympäristöterveydenhuoltoon. Hallinnon koulutukseen, joka käsittää toimistosihteerien ja ympäristöterveyspäällikön ja luottamushenkilöiden kouluttautumisen, varataan myös oma määräraha.

2.4 Tiedonhallintajärjestelmät

Käytössämme on valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon ohjausjärjestelmä Vati. Vatiin kirjataan valvontatiedot koskien ympäristöterveydenhuollon toimintakenttää lukuun ottamatta eläinlääkintää. Aikaisemmat valvontatiedot Tervekuu-järjestelmässä on selattavassa muodossa valvontaviranomaisen saatavilla. Päätökset kirjataan sähköisesti Vatiin tai Dynastyyn.

Valtakunnallisen Ilppa-ilmoituspalvelun kautta toiminnanharjoittajat voivat tehdä ilmoituksen toiminnan aloittamisesta, olennaisesta muuttamisesta, lopettamisesta tai toimijan vaihtumisesta. Tupakkavalvonnan osalta käytetään myös vähittäismyyntilupien ja tukkumyynti-ilmoitusten rekisteriä Turre.

2.5 Viestintä

Viestintään kuuluu asiakaspalvelu, neuvonta ja opastus sekä tiedottaminen. Viestinnässä noudatetaan Keuruun kaupungin viestintäsuunnitelman periaatteita.

Keurusselän ympäristön- ja terveydensuojelutoimistolla on asiakaspalvelua varten kaksi puhelinnumeroa, josta palvelua saa arkisin kello 8–15. Kaikki viranhaltijat ovat virka-aikana neuvontaa ja opastusta varten asiakkaiden tavoitettavissa matkapuhelimesta ja sähköpostitse. Työntekijät ja heidän työnumeronsa ovat löydettävissä kunnan nettisivuilta lukuun ottamatta valvontaeläinlääkäriä nimeä.

Ulkoisen viestinnän tavoitteena on tavoittaa kuntalaiset ympäristöterveydenhuollon palveluissa.

Eläinlääkärien puhelinvastaanotto on aamuisin kello 8–9 pieneläinasiakkaille. Suureläinpuhelut otetaan vastaan läpi työajan.

2.6 Valvonnan kustannukset ja maksullisuus

Valvontayksikön on perittävä toimijalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista, näytteenotosta ja näytteiden tutkimisesta. Keurusselän ympäristölautakunnan hyväksymä maksutaksa on nähtävissä Keuruun kaupungin nettisivuilla. Toimijoilta peritään lakisääteiset valvonnan perusmaksut sekä valvontamaksut. Koska kaikesta valvonnan toiminnasta ei ole mahdollista periä maksua, varataan määrärahoja myös näihin toimintoihin. Valvonnan perusmaksun käyttöönoton jälkeen valvontatulot kattavat paremmin ympäristöterveydenhuollon kuluja, mutta ne eivät kokonaisuudessaan vastaa kaikkia valvonnasta aiheutuvia kuluja. Laskuttamisesta vastaa toimistohenkilö tarkastajan tekemän laskuosoituksen mukaisesti. Laskutuksiin liittyviin yhteydenottoihin vastaa ympäristöterveyspäällikkö.

2.7 Erityis- ja häiriötilanteet ja niihin varautuminen

Elintarvike-, terveydensuojelu- ja eläinlääkintähuoltolaissa on määräykset siitä, että kunnan on ennakolta varauduttava erityistilanteisiin. Varautumisen tavoitteena on pyrkiä ehkäisemään ennakolta häiriö- ja kriisitilanteiden syntyminen sekä luoda edellytykset hallita näitä tilanteita ja niiden seurauksia. Varautumista toteutetaan sekä normaaliolojen häiriötilanteiden, että poikkeusolojen varalta.

Varautuminen tarkoittaa käytännössä valmiussuunnitelmien laatimista, jota päivitetään säännöllisesti. Valvontayksikkö osallistuu alueellaan ja valtakunnallisesti järjestettäviin häiriötilanne- ja valmiusharjoituksiin.

Epidemioiden selvittäminen kuuluu kunnan tehtäviin ja niiden selvittämiseen on varauduttava. Yhteistoiminta-alueella toimii lakisääteinen epidemiaselvitystyöryhmä, johon on nimetty henkilöt ympäristöterveydestä, hyvinvointialueilta ja alueiden vesihuoltolaitoksista.

Valtakunnallisen Ilppa-ilmoituspalvelun kautta kuluttajat ja toimijat voivat tehdä ympäristöterveydenhuoltoon sairastumis- tai haittailmoituksen, jonka syyksi epäillään

elintarviketta, talous- tai uimavettä. Häiriötilanteet ja epidemiaepäilyjen selvittäminen ovat ensisijaisia suhteessa säännölliseen valvontaan, sillä niiden taustalla on terveyshaittaepäily.

2.8 Näytteenotto ja laboratoriot

Elintarvikelaki ja terveydensuojelulaki edellyttävät, että valvontasuunnitelmassa on esitettävä hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.

Keurusselän ympäristön- ja terveydensuojelutoimiston viranomaisnäytteet sekä valvontasuunnitelman mukaiset näytteet tutkitaan pääasiassa seuraavissa laboratorioissa:

- SeiLab Oy
- KVVY Tutkimus Oy
- Eurofins Environment Testing Finland Oy

Näytteistä otettavat analyysit ja tutkimusmäärät tulevat suoraan lainsäädännön edellytyksistä mm. talousvesi- ja uimavesitutkimukset. Valvontaviranomaiset voivat ottaa näytteitä myös poikkeamatilanteissa. Viranhaltijoiden ottamat näytteet tutkitaan Seilabin laboratoriossa hankintasopimuksen mukaisesti. Lisäksi näytteitä voidaan tutkia myös muissa Ruokaviraston hyväksymissä laboratorioissa.

Talous- sekä uimaveden näytteenoton hoitaa ulkopuolinen, pätevä (henkilösertifioitu) laboratorion näytteenottaja, viranomainen tai toiminnanharjoittaja itse. Tilanteissa, joissa jokin muu kuin laboratorion tai viranomaisen edustaja suorittaa näytteenoton, varmistetaan ohjeistuksin, että näytteenottaja tuntee näytteenottoon liittyvät yleiset periaatteet.

3 Valvonnan toimialat

3.1 Elintarvikevalvonta

Kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva kunnan elintarvikevalvontasuunnitelma siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Valvontasuunnitelmassa otetaan huomioon myös Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma vuosille 2025–2028. Suunnitelmassa Ruokavirasto on määritellyt painopistealueet. Vuodelle 2025 painopisteeksi on määritely valvojan työkalupakki. Painopisteen kokonaistavoitteena on valvontaviranomaisen hallinnollisen osaamisen vahvistaminen. Ruokaviraston tarkoituksena on pitää vuonna 2025 valvojan työkalupakkiin ja käsikirjaan liittyviä koulutuksia. Näihin koulutuksiin ja muihin Ruokaviraston mahdollisesti myöhemmin ilmoittamiin valvontaprojekteihin osallistutaan mahdollisuuksien mukaan.

Vuodelle 2025 on suunniteltu omaksi painopisteeksi gluteenittomuuden valvontaprojekti. Projekti kohdistetaan pitserioihin ja ravintoloihin, jotka myyvät gluteenittomia pizzoja. Projektin tarkoituksena on selvittää, ovatko gluteenittomana

myytävät pitsat oikeasti gluteenittomia. Projekti toteutetaan syksyllä 2025, jos resurssit sen sallivat.

Elintarvikelainsäädännön lähtökohtana on, että ensisijainen vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta ja laadusta on elintarvikealan toimijalla. Omavalvonnan avulla toimija varmistaa, että elintarvikkeen turvallisuus ei vaarannu sinä aikana, kun elintarvike on toimijan vastuulla. Viranomaisvalvonnan tehtävä on puolestaan varmistua siitä, että omavalvonta toimii tehokkaasti ja elintarvikkeen turvallisuus, jäljitettävyys ja muu määräystenmukaisuus toteutuvat kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa.

Elintarvikevalvonnan tarkastukset tehdään pääsääntöisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla ennalta ilmoittamatta, koska on tarkoitus tarkastaa sen hetkistä toimintaa yrityksessä. Tarvittaessa toiminnanharjoittajan kanssa sovitaan tarkastusajankohta. Elintarvikevalvonnan suunniteltu tarkastusten määrä vuodelle 2025 on esitetty liitteessä 1. Valtakunnallisessa ohjelmassa on esitetty tarkastustiheys, jota käytetään lähtökohtana kullekin valvontakohteelle. Jokaisella valvontaa suorittavalla viranhaltijalla on henkilökohtainen työ-/tarkastussuunnitelma, jossa määritellään kohteisiin tehtävät tarkastukset. Kohteiden riskinarviointi perustuu valtakunnallisiin suosituksiin ja kohdekohtaiseen arviointiin. Riskinarviointi toteutetaan ympäristöterveydenhuollon tiedonhallintaohjelman avulla.

Suurin osa suunnitelmallista tarkastuksista on Oiva-järjestelmän mukaisia tarkastuksia. Oiva-järjestelmän mukainen tarkastuskertomus tehdään Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti. Tarkastuksilla tarkastetaan yhtä tai useampia asioita siten, että pääsääntöisesti kolmen vuoden aikana kaikki oiva-tarkastuslomakkeen kohdat tulee tarkastettua. Tarkastukset tehdään toimipaikassa paikan päällä, asiakirjatarkastuksina ja etätarkastuksina tai näiden yhdistelminä. Tarkastuskertomukseen kirjataan tarkastuksella tehdyt havainnot, mahdolliset korjauskehotukset ja muut lainsäädännön määrittelemät toimenpiteet ja pakkokeinot, joiden noudattamista seurataan annettujen määräaikojen kuluttua. Jokainen valvontatoimenpide raportoidaan ajantasaisena valtakunnalliseen VATI-tiedonkeruujärjestelmään keskusvirastoa (Ruokavirasto) varten.

Tarkastuskertomusta suppeampi Oiva-raportti on julkinen Ruokaviraston ylläpitämän www.oivahymy.fi internet-sivuston kautta. Oiva-raportti tulee olla valvontakohteessa asiakkaiden nähtävillä. Mikäli elintarvikeyritys markkinoi elintarvikkeita internetsivuillaan, tulee Oiva-raportti olla myös saatavilla toimijan internetsivuilla.

Alkutuotannon kohteiden lukumäärät ovat liitteessä 1. Taulukossa olevat tiedot ovat päivittämättä, ja näiden tietojen päivittämistä on tarkoitus jatkaa vuonna 2025. Alkutuotannon elintarvikevalvonnan valvontakohteiden tarkastukset aloitettiin vuonna 2024 ja niitä on tarkoitus jatkaa vuonna 2025 resurssit ja riskinarviointi huomioiden.

Virananomaisnäytteitä otetaan tarpeen mukaan toimipaikoista esimerkiksi häiriö- ja epidemiaepäilytilanteissa sekä tarvittaessa omavalvonnan toimivuuden

varmistamiseksi. Toimipaikkojen omavalvontasuunnitelmassa määritellyt näytteet ottavat toimijat itse.

Elintarvikevalvonnassa on runsaasti tehtäviä, jotka eivät ole säännöllistä suunnitelmallista tarkastustoimintaa. Näitä ovat mm. valitusten perusteella tehtävät tarkastukset, pakkotoimenpiteet, ruokamyrkytys selvitykset, elintarvikehuoneistojen rekisteröintiin ja elintarvikehuoneistojen hyväksymisiin liittyvät tarkastukset, ilmoitusten käsittely, neuvonta, asiantuntijatehtävät, koulutus sekä laadun ja yhteistyön kehittäminen. Elintarvikehuoneistojen hyväksymispäätökset tehdään lainsäädännön mukaisesti 60 vuorokauden kuluessa hakemuksen saapumisesta. Elintarvikehuoneistoilmoitukset rekisteröidään lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Kunnan tehtäviin kuuluvat lisäksi elintarvikealan toimijoiden ja kuluttajien neuvonta ja tiedottaminen, valtion viranomaisten avustaminen eläimistä saatavien elintarvikkeiden kansallisen vierasaineohjelmien ja ensisaapumisvalvonnan toteuttamisessa sekä elintarvikemääräysten mukaisten ilmoitusten ja raporttien tekeminen aluehallintoviranomaiselle ja Ruokavirastolle. Vientiin hyväksytyjen laitosten osalta (sisämarkkinakauppa ja vienti EU:n ulkopuolelle) tehdään tarvittavat tarkastukset ja hyväksytään eläinlääkintätodistukset Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti.

Toiminnan edelleen kehittämiseksi Keurusselän ympäristön- ja terveydensuojelutoimiston elintarvikevalvonnasta vastaavat henkilöt ovat muodostaneet elintarviketiimin, joka kokoontuu useamman kerran vuodessa. Tiimissä pyritään luomaan käytäntöjä, jotka yhtenäistävät ja kehittävät käytännön valvontaa. Vuonna 2023 aloittaneessa Keski-Suomen yhteisessä laatutyöryhmässä laaditaan yhteisiä ohjeita toimintavoista, jotta saadaan alueen valvonta yhtenäisemmäksi mahdollisuuksien mukaan.

3.2 Terveydensuojelu

Terveydensuojelulain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveydensuojelulain mukaan päävastuu terveydensuojelun toteuttamisesta on kunnilla.

Terveydensuojelulain mukaisen valvontakohteen tarkastuksen tavoitteena on selvittää mahdollisen terveyshaitan esiintyminen, josta voi aiheutua terveyshaittaa. Olosuhteiden lisäksi tarkastellaan toimintaa ja arvioidaan kohteen vaatimuksenmukaisuus. Tarkastukset tehdään yleensä toiminnanharjoittajan kanssa ennalta sovittuna aikana.

Terveydensuojelulain useimmat säännöllisen valvonnan kohteet vaativat joko viranomaisen hyväksynnän tai ovat ilmoituksen varaisia.

Terveydensuojeluviranomainen tekee hakemusta tai ilmoitusta koskevan päätöksen tai todistuksen ennen kuin kohde tulee valvonnan piiriin. Tämän jälkeen

valvontakohteeksi tulee suunnitelmallisen ja säännöllisen valvonnan kohteeksi. Terveysturvallisuuden suunniteltu tarkastusten määrä vuodelle 2025 on esitetty liitteessä 1.

Valtakunnallisessa terveysturvallisuuden valvontaohjelmassa on määritelty valvonnan painopisteet vuosille 2025–2028. Ensimmäinen painopiste on talousvesivalvonnan uudet sisällöt. Viranomaisten välistä alueellista yhteistyötä on kehitetty jo edellisen valvontasuunnitelmakauden aikana. Yhteistyöryhmien avulla on mahdollista kehittää vesihuollon viranomaistehtäviä sekä yhteensovittavia tehtäviä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet huomioiden. Alueellisen viranomaisyhteistyön tavoitteena on varmistaa kaikille vesihuollon asiakkaille turvalliset ja laadukkaat vesihuoltopalvelut. Terveysturvallisuuslain mukaan talousveden turvaamisen on perustuttava ennalta varautumiseen ja riskienhallintaan. Valvontasuunnitelmakaudella valvotaan, että talousvettä toimittavat laitokset tarkistavat riskienhallintasuunnitelmansa ajoissa ja ennen valvontatutkimusohjelmien tarkistamista. Terveysturvallisuuslain 12.1.2023 voimaan tulleen muutoksen mukaan laissa määriteltyjen ensisijaisena tilana käytettävien rakennusten omistajien on koottava ja pidettävä ajan tasalla riskienhallinnan kannalta tarpeellisia tietoja ja kohdistettava riskienhallintaa rakennuksen vesilaitteistoihin.

Valvontaohjelman toisena painopisteenä on osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisyhteistyössä. Tulevalla valvontakaudella kiinnitetään huomiota valvontakohteiden riskinarviointiin ja sen kautta kohteisiin, joissa valvontatarve on suurin. Osana riskinarviointia arvioidaan myös terveysturvallisuuslain mukaisen omavalvonnan toimivuutta.

Kolmantena painopisteenä on valmius ja varautuminen terveysturvallisuudessa. Terveysturvallisuuden varautumisessa nousevat esiin vesihuollon häiriötilanteet, joiden osalta kiinnitetään huomiota oman toiminnan kehittämiseen ja suunnitelmien päivittämiseen ja yhteensovittamiseen. Yhteistyötä vahvistetaan hyvinvointialueiden kanssa. Erityis- ja häiriötilanteet ja niihin varautuminen on esitelty kappaleessa 2.7.

Valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on huomioitava muu kunnan tehtävänä oleva terveysturvallisuuslain tarkoittama valvonta. Terveysturvallisuudessa ei-suunnitelmallinen valvonta vie suuremman osan työajasta kuin suunnitelmallinen valvonta. Tällaista ei-suunnitelmallista toimintaa ovat mm.:

- ilmoitusten ja hakemusten käsittely
- häiriötilannesuunnitelmien laatiminen ja häiriötilanteiden harjoittelu
- epidemiaselvitykset
- asumisterveysasiat
- asiakasyhteistyö sekä niihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet
- toimiminen terveysturvallisuusasioiden asiantuntijana
- oman toiminnan kehittäminen sekä valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin osallistuminen

Asumisterveysasiat muodostavat suuren tehtäväkokonaisuuden ei-suunnitelmallisen valvonnan puolella. Asunnontarkastuksia on tehty vuosittain useita kymmeniä. Terveydensuojelulain mukaan viranomaisen tehtävänä on antaa neuvontaa ja opastusta kuntalaisille terveydensuojeluun liittyvissä asioissa. Kuntalaisten ja toimijoiden yhteydenottoihin vastataan pääasiassa puhelimitse ja sähköpostilla.

Asumisterveysvalvonnan osalta valvontaa tekevät henkilöt osallistuvat sisäilma-asioita käsitteleviin koulutuksiin ja seuraavat alan uusinta tietoa aktiivisesti. Ympäristöterveydenhuollolla on käytettävissä asianmukaisia kalibroituja mittalaitteita terveydensuojelulain mukaisten olosuhteiden valvontaan. Asumisterveysvalvontaa tekevät henkilöt muodostavat sisäilmatiimin, joka kokoontuu säännöllisesti.

Terveydensuojeluvalvonnassa talousveden valvontaa koskevassa lainsäädännössä tapahtuneet lainsäädännön muutokset työllistävät ympäristöterveyshuollon talousvesivalvonnan henkilöitä merkittävästi myös tulevina vuosina. Talousveden valvonnassa sovelletaan Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) asetusta talousveden laadusta ja valvonnasta sekä rakennusten vesilaitteistojen riskienhallinnasta (1352/2015) tai Sosiaali- ja terveysministeriön asetusta pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (401/2001). Ympäristöterveyshuollon yhteistoiminta-alueella on runsaasti talousvettä toimittavia talousvesilaitoksia, jotka vaativat runsaasti terveystarkastajien työpanosta ohjaukseen ja neuvontaan, lakisääteisten näytteenottosuunnitelmien ja valvontatutkimusohjelmien päivittämiseen sekä ajankäyttöä erityisesti talousveden tutkimustulosten raportointiin. Kaikki talousveden tutkimustulokset tulee lain vaatimien valvontatoimien mukaisesti siirtää valvonnan tietojärjestelmään (VATI). Analyysitulokset tulee muun muassa hakea, tarkistaa ja luokitella tietojärjestelmässä.

Terveydensuojelu valvoo yleisten uimarantojen veden laatua Sosiaali- ja terveysministeriön asetusten (177/2008 ja 354/2008) mukaisesti. Ennen uimakauden alkua laaditaan uimarantaluettelo ja uimarannoille laaditaan näytteenottokalenteri. Uimarannat tarkastetaan riskinarvioinnin mukaisesti. Suuremmille yleisille uimarannoille on laadittu uimavesiprofiilit ja niiden uimavesiluokitukset päivitetään vuosittain uimakauden päätyttyä näytetulosten perusteella.

Uimahallien, kylpylöiden ja muiden vastaavien yleiseen käyttöön tarkoitettujen altaiden valvontaan sovelletaan Sosiaali- ja terveysministeriön allasvesiasetusta (315/2002). Valvontakohteet tarkastetaan riskinarvioinnin mukaisesti ja allasveden laatua seurataan kohdekohtaisten valvontatutkimusohjelmien mukaisesti. Valvontatutkimusohjelmat ja näytteenottosuunnitelmat päivitetään säännöllisesti ja tarpeen mukaan.

Talous- ja uimavesivalvontaa tekevät henkilöt muodostavat vesitiimin. Vesitiimissä pyritään luomaan käytäntöjä, jotka yhtenäistävät ja kehittävät käytännön valvontaa. Tulevalla suunnitelmakaudella panostetaan jo aiemmin käynnistettyihin talousvesivalvonnan yhteistyöryhmiin ja kehitetään myös niiden toimintaa.

Vuonna 2023 aloittaneessa Keski-Suomen yhteisessä laatutyöryhmässä laaditaan yhteisiä ohjeita terveydensuojeluvalvonnan toimintavoista valvonnan yhtenäistämiseksi.

Terveydensuojelun osalta valmistellaan lausuntoja muille viranomaisille (mm. AVI, ELY, kunnalliset rakennusvalvonta-, kaavoitus- ja ympäristönsuojeluviranomaiset). Useissa hankkeissa toimitaan terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana. Lausuntoja tekevät henkilöt muodostavat lausuntotiimin.

3.3 Tupakka- ja lääkelain valvonta

Tupakkalain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Tupakkalain mukaisen valvonnan tavoitteena on vähentää alaikäisten tupakan saatavuutta, asukkaiden tahdon vastaista altistumista ympäristön tupakansavulle sekä vähentää tupakointia siten, että tupakoinnin aiheuttamat terveyshaitat ja –vaarat vähenevät.

Valvonta kohdistuu tupakkatuotteiden varastointi- ja myyntipaikkoihin. Tarkastuksilla valvotaan tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntiä ja esilläpitoa, myynnin omavalvontaa, mainontaa ja muuta myynnin edistämistä sekä tupakointikieltojen ja –rajoitusten noudattamista. Valvontaan kuuluu myös vähittäismyyntilupahakemusten käsittely, jota tekevät kaksi elintarvike- ja tupakkavalvontaa tekevää tarkastajaa. Myyntilupien käsittelyn yhteydessä annetaan myös tarvittaessa neuvontaa ja ohjausta toimijoille. Tiedot tupakan myyntilupien käsittelystä merkitään valtakunnalliseen tupakkarekisteriin sekä Vati-järjestelmään. Myös lääkelain alaisten tuotteiden myyntilupien käsittely tehdään Vati-järjestelmässä ja näistä myyntiluvista tehdyt päätökset lähetetään Fimealle.

Asuntoyhteisöt voivat hakea kunnalta tupakointikiellon määrittämistä asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Asunto-osakeyhtiöiden tupakointikieltohakemuksia käsitellään tarpeen mukaan.

Tupakkalain suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja nikotiininesteiden vähittäis- ja tukkumyyntipaikat sekä tupakointitilalliset ravintolat. Suunnitelmallista valvontaa tehdään pääsääntöisesti Vati-järjestelmän riskiluokituksen mukaisesti ja ennalta ilmoittamatta pääasiassa elintarvikelain mukaisten tarkastusten yhteydessä. Tarkastuksilla käytetään Valviran laatimaa tarkastuslomaketta ja –ohjeita, ja tarkastuskertomukset tallennetaan Vati-järjestelmään. Tarvittaessa ylimääräisiä tarkastuksia tehdään myös valitusten ja epäilyilmoitusten perusteella. Tarkastustiheyttä voidaan tarvittaessa muuttaa, mikäli todetaan väärinkäytösten riskin selvästi pienentyneen tai suurentuneen. Valvontaa voidaan siten suunnata enemmän suuremman riskin kohteisiin.

Läkelain alaisten nikotiinivalmisteiden myynnin valvontaa tehdään tupakka- ja elintarvikelain mukaisten valvontakäyntien yhteydessä vähittäiskaupoissa, kioskeissa

ja huoltoasemilla. Lääkelain alaisten tuotteiden tarkastuksilla huomioidaan muun muassa nikotiinivalmisteiden sijoittelua ja myynnin omavalvontaa. Keurusselän alueella lääkelain alaisten tuotteiden tarkastuksia tehdään joka neljäs vuosi.

Tupakkatuotteiden ja nikotiinivalmisteiden myynnin tarkastuksista ei peritä erillistä maksua, vaan valvontakäytien kustannukset sisältyvät myyntikohteilta perittävään vuosimaksuun lainsäädännön periaatteen mukaisesti. Lääkelain mukaisten valmisteiden tarkastuksen laskutus on elintarvikelain- tai terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä 50 % taksan ilmoittamasta hinnasta.

Valtakunnallisessa tupakkalain valvontaohjelmassa on määritelty vuosille 2025–2028 valvonnan painopisteet, joita noudatamme myös paikallisesti mahdollisuuksien mukaan. Ensimmäinen painopiste on savuttomien nikotiinituotteiden tuotevalvonta. Hallituksen esitys tupakkalain muuttamisesta toisi toteutuessaan myös nikotiinipussit tupakkalain piiriin. Lakimuutoksen mahdollinen voimaantulo vuonna 2025 edellyttää tarkastajilta perehtymistä muutokseen ja siitä seuraaviin tarkastuksia koskeviin ohjeisiin ja käytännön toimenpiteisiin. Toinen painopiste on laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen. Valvonnassa tarkastetaan tuotteissa oleva tupakkalain edellyttämä turvaominaisuusmerkintä sekä jäljitettävyyden mahdollistava yksilöllinen tunnistus. Näiden tietojen oikeellisuus tarkastetaan jäljitettävyyjärjestelmän toissijaisesta tietovarastosta, johon tarkastajilla on henkilökohtaiset tunnuksot. Kolmas painopiste on etämyyntikiellon laajeneminen myös savuttomiin nikotiinituotteisiin hallituksen tupakkalain muutosta koskevan esityksen mukaisesti. Tällöin nikotiinipussejakaan ei saa esitellä ja myydä internetin verkkokaupassa. Neljäs painopiste on markkinointi. Tupakkalain alaisten tuotteiden markkinointi ja kaikenlainen myyminen edistäminen on kielletty. Siihen liittyen mahdollisesti voimaan tuleva tupakkalain muutos yhdenmukaistaa myös savuttomien nikotiinituotteiden myyntipakkausten ulkonäön. Viides painopiste on ehkäisevä päihdetyö yhteistyössä eri viranomaisten kesken mahdollisuuksien mukaan.

Tarkastajat päivittävät ammatillista osaamistaan osallistumalla Valviran järjestämiin koulutuksiin. Lisäksi Keski-Suomen yhteinen laatutyöryhmä kokoontuu ryhmän toiveiden ja tarpeiden mukaan keskustelemaan ajankohtaisista tupakkatuotteiden myynnin valvontaan liittyvistä asioista.

3.4 Eläinlääkintähuolto

Eläinlääkintähuollon suunnitelma on erillisenä liitteenä (liite 2).

4 Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tehdään vuosittain maaliskuun loppuun mennessä. Arviointi käsitellään Keurusselän ympäristölautakunnassa. Arvioinnin avulla kehitämme toimintaamme ja varmistamme suunnitelman toteutumisen vuosittain. Valvonnan lopputulosta hyödynnetään valvontasuunnitelman päivittämisessä.

Valvonnan toteuman arviointi kattaa seuraavat asiat:

- kaikkien toimialojen valvonnan kattavuus
- painopistealueiden toteutuminen
- tarkastuksilla esiin tulleiden epäkohtien määrä ja laatu sekä toimenpiteet
- yhteistoiminta-alueella tapahtuneet häiriötilanteet, niiden selvittely ja tehdyt toimenpiteet
- henkilöstön voimavarat ja yhteistoiminta-alueen toimivuus
- valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentaminen

5 Liitteet

Liite 1 Valvontakohteiden lukumäärä ja suunniteltu tarkastusmäärä 2025

Liite 2 Eläinlääkintähuollon suunnitelma 2025